

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának igazgató-örvé a vallás- és közoktatásügyi miniszter 1893 december 24-én kelt elhatározásával dr. Fejérpataky Lászlót, a múzeumi kézirat- és levéltári osztály őrét, a Magyar Tud. Akadémia r. tagját nevezte ki. A Budapesti Közlöny f. évi január 5-iki száma a kinevezésről a következő hivatalos értesítést hozta :

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter a magyar nemzeti múzeum könyvtáránál rendszeresített igazgató-óri állásra dr. Fejérpataky László múzeumi őrt s m. tud. akadémiai tagot nevezte ki.

Az új igazgató-őr január 4-én letéve a hivatos esküt, működését azonnal megkezdte.

Wenzel Gusztáv gyűjteménye a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában. A múzeumi könyvtárban az elmúlt év végén lett befejezve néhai Wenzel Gusztáv egyetemi tanár gyűjteményének rendezése, melyet a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnak hosszabb alkudozás után sikerült az elhunyt örököseitől az intézet számára megszerezni. A kiváló jogtudós és polyhistor sokoldalú tudományos működésének rendkívül érdekes és hű tükré ez a gyűjtemény, mely tartalmának változatosságával és pontosságával majdnem páratlanul állott a hazai magángyűjtemények sorában. Wenzel nemcsak alapos tudós volt, a ki tanulmányai közben minden érdekes dolgot feljegyzett, de szenvedélyes oklevél-gyűjtő is. Gyűjteménye ennél fogva két csoportra oszlik: az oklevelek és a szorosan vett kéziratok csoportjára. s ez utóbbiban saját jegyzetei mellett a különböző provenienciájú idegen kéziratok is jelentékeny helyet foglalnak el. Okleveleinek száma 1087 drb.; ezek között van 15 darab eredeti Árpád-kori oklevél, 114 darab a XIV. 124 darab a XV. századból s 22 a XVI. század első negyedéből, 275 középkori oklevél másolata s az újabbkori anyag között igen sok városi irat. A 212 kötetből álló kéziratgyűjteményben kiemelendők a Horvát István diplomatikai és genealogiai előadásairól készített jegyzetek. (Wenzel saját kézírása), Pauler Tivadar doktori értekezésének eredeti kézírata, melyet a szerző maga ajándékozott barátsága emlékeül későbbi tanártársának; Podhraczký József két dolgozata és Wagner Károly Collectanea de regno Comaniae című munkájának kézírata, mely a Jankovich-gyűjteményből származott, s mint ilyen, kiegészíti a múzeumi kézirtárban őrzött Wagner-féle kéziratokat. Kiváló jogtörténeti beccsel bírnak a dalmát városok jogforrásainak kéziratai, miket Wenzel a saját költségén másolatott le gyűjteménye számára. A kéziratgyűjtemény legértékesebb részét azonban Wenzelnek a magyarországi bányászatra, a Frangepánok történetére s Mátvás ausztriai szereplésére vonatkozó s egyéb jegyzetein és tanulmányain kívül sajátkezűleg írt oklevél-másolatai képezik, melyek 86 kötetben kor szerint rendezettek s a magyar történelem becces anyagát foglalják magukban. H. S.

A porosz könyvtárnokok minősítése. A porosz kir. vallás- közoktatás- és orvosügyi miniszter 1893. évi december 15-én rendeletet adott ki, melyben a berlini kir. könyvtár és a porosz egyetemi könyvtárak tisztviselőitől megkívántató képesítés feltételei részletes szabályozást nyertek. A rendelet a nevezett könyvtárak tudományos szolgálatába való felvételt két évi voluntair-szolgálatról és az ezt követő könyvtárnoki szakvizsga sikeres letételéről teszi függővé. Önkéntes gyakornokul csak az jelentkezhetik, a ki a gymnasiumi érettségi vizsgálaton és a theologiai, jogi, orvosi vagy tanári első alapvizsgálaton kívül a doktori vagy licentiatusi vizsgálatot kiállotta, s kellő anyagi eszközökkel rendelkezik, hogy a két évi ingyenes szolgálat alatt magát tisztességesen fentarthassa. A gyakornoknak e két év alatt a könyvtári szolgálat lehetőleg minden ágával meg kell ismerkednie. A második évet jogában áll a göttingai egyetemi könyvtárnál töltetni, hogy az ottani egyetem két féléves könyvtartani kollegiumát hallgathassa. A könyvtárnoki szakvizsgálat a miniszter által kiküldött bizottság előtt teendő le, mely elnökből és két tagból áll. A vizsgálat szóbeli, és fő czélja az, hogy a jelölt bizonyosságot tegyen a könyvtári igazgatás, a bibliografikus segédeszközök és az általános irodalomtörténet terén megkívántató jártasságáról, a bibliografiai munkássághoz szükséges angol, francia és olasz nyelvismeretekről s az írás és könyvtartan történetének ismeretéről. Paleografiai képzettség és az ősnymtatványok ismerete a jelölt különös előnyeül szolgál. A vizsgálat egy félév lefolyása után, de csak egyszer ismételhő. A ki a vizsgálatot sikerrel kiállja, azonnal leteszi a hivatalos esküt, s addig, míg fizetések állásra ki nem neveztetik, könyvtári assistens czímmel azon könyvtár kötelekében marad, a melynél gyakornoki szolgálatát teljesítette. A rendelet 1894. ápril 1-én lép életbe.

(CB.)

Magyar egyetemi tanár Dorpatban. *Kvacsala János* pozsonyi ág. ev. lyceumi tanárt, a protestantizmus vallási irodalmának kiváló buvárát a dorpati egyetem meghívta az egyházjog ny. rendes tanszékére. Kvacsala a meghívást elfogadta, azzal a feltétellel, hogy megtartja magyar állampolgárságát és míg az orosz nyelvet kellően el nem sajátítja, németül fogja tartani előadásait. A jeles tudós m. év december havának elején foglalta el új állását. Távozásakor ígéretet vettünk tőle, hogy úgy a 250,000 kötetet számláló dorpati egyetemi könyvtárban, mint Oroszország többi könyvtáraiban hungarikumok után fog kutatni s az eredményt folyóiratunk útján fogja közölni a hazai tudományos körökkel.

Adalék a vatikáni levéltárból a Corvina történetéhez. A bécsi pápai nuntius 1666. február 6-án kelt jelentésében a következő érdekes helyet találjuk:

«La maestá dell imperatore piena di zelantissimi pensieri, havendo saputo che nella famosa libreria di *Buda* anticamente occupata di Turchi. si conservino opere molte confacenti alla religione cattolica et in specie l'istoria del quinto concilio ecumenico. il di cui esemplare suppose non si trovi nemmeno in cotesta sacra biblioteca, ha ottenuto con il mezzo del conte *Leslie* suo ambasciatore dal sultano la licenzia d'havere detti libri. e spedisce però domani sua maestá il bib'otecario á quella volta. con speranza di levare molt' altri importanti volumi col mezzo de denari al custode di detta libreria.»

(Vatikáni levéltár. Nuntiatura di Germania. vol. 180.) Közli F. V.

Magyar tanuló Rómában. A külföldön tanult magyarok számát az alább közölt okmány ismét egygyel szaporítja. Annival is érdekesebb ez, mert az okmány által említett tanuló már kiválóbb állást foglalt el az egyházi személyek között: ó-budai prépost lévén. Az okmány 1601-ben kelt, s jelenleg a vatikáni levéltárban van, a Borghese gyűjtemény I. sorozata 696—697—698—699. kötetében, hol a 106. lapon található. Szövege a következő:

Sanctissime et beatissime in Christo pater ac domine, domine colendissime, post humilimam mei commendationem continuam filialis obsequentiae incrementum. Cum praesentium exhibitor Ladislaus Maitthinii praepositus Veteris Budae Ungarus continuandorum studiorum suorum gratia Romam proficisci constituerit, mibique, quo apud sanctitatem vestram etc. commendandum susciperem, humiliter supplicaverit, ego sane cognito et benigne probato liberali eiusdem instituto consideratisque parentum defunctorum meritis, intermittere non potui, quin eum ipsum benigne susciperem promovendum. Ac proinde sanctitatem vestram debita reverentia atque submissione enixe rogatam volo, ut praedicti Ladislaus Maytthinus hac in parte benignam atque paternam rationem ducere velit, ut hanc meam commendationem maximi apud sanctitatem vestram ponderis fuisse re ipsa experiatur. Quod reliquum est: sanctitatem vestram ecclesiae dei diu incolumem foelicemque praesse, et prosperrimis rerum successibus frui ex animo opto. Datae in urbe Vienna, die vigesimo septimo mensis Novembris, anno domini salvatoris nostri supra millesimum sexingentesimum primo.

Eiusdem sanctitatis vestrae etc.

obsequentissimus filius
archidux Austriae
Mathias.

Külczim: Sanctissimo et beatissimo in Christo patri ac domino, domino Clementi octavo divina providentia sacrosanctae Romanae et universalis ecclesiae summo pontifici et domino meo colendissimo.

Hártyára írott eredeti, kívülről Mátyás fbg. nagy pecsétjével.

Közli *Áldásy Antal*.

Breuer Lőrincz életéhez. Kassa városa levéltárában egy «Leit-schauwer Schuldregister» című könyv őriztetik. Valamelyik XVII. századbeli kassai kereskedőnek volt a főkönyve, ki — a cím után ítélve — benne lőcsei vevőközönségének tartozásait jegyezte fel.

Vevői közé tartozott sógora, Breuer Lőrincz is, kinek *tartozik és követel* rovatát íme közlöm:

«Nr. 10. Anno 1640.

Herr Lorentz Breywer mein schwager soll mir: Anno 1638. den 18. May sein sohn der Michael $\frac{1}{4}$ ellen gezwiret legethur (?)	d. 25
Anno 1639. den 26. Martii nam der Michel wieder 1 loth frankfurter schnur	> 60
den 11. April nam der Michel wieder 2 ellen eingesprengte undespenten ad 27 à	> 54
den 28. Octobris nam der Lorenz 6 ellen seydeno bandt ad 10	> 60
Anno 1642. den 10. Novembris ich zalt vor die bücher laut seines auszuegs	fl. 8 > 56
A. 1643. den 6. Septembris herr schwager Breyer selbsten geben	> 200
den 23. Novembris ihme geben durch mein hauszfrau.	> 200
A. 1644. dem 4. Aprill nahm sein diener Marcusz 1 lb. auripigment	> 66
$\frac{1}{2}$ lb. Indich	> 2 > 37 $\frac{1}{2}$

(A könyv szemközt levő oldalán:) A. 1640.

Herrn Lorentz Breywern soll ich

Ab anno 1638. Restir ich noch an der kinder ihr grosz-väterlichen erbguet a fl. 500

A. 1638. den 6. November empfang ich

1 dictionarium 4 ling(uarum) a	fl.	1 d.	50
1 Terentium a		>	1 > 50
1 Compendium Hütteri a		>	1 > 60
1 ungarisches evangel			> 60
1 Virgilium Maro		>	2
1 calender			> 36
Anno 1641. den 19. November nahm ich von ihm			
1 compend(ium) Gorlicens(e)			> 60
1 Ciceronis Epistola Sturmii			> 40
A. 1642. 10. Novembris zalt er mit kalendern		>	1 > 99

Közli ifj. Kemény Lajos.

A Magyar Könyv-Szemle és a külföldi sajtó. Folyóiratunk új folyamának első kötetéről nemcsak a hazai sajtó emlékezett meg elismerőleg, de a külföldön is tudomást vettek felőle, a mit első sorban a Gutkeled-bibliáról hozott közlemény hatásának kell tulajdonítanunk. Fejérpataky László felfedezése, melylyel a hirneves kódex sorsát kiderítette, általános érdeklődést kelteit mindenütt; a legelőkelőbb bécsi és németországi hírlapok napihireik rovatában foglalkoztak vele; a Journal des Débats f. évi január 22-iki száma pedig a kiváló érdekű tudományos felfedezések sorában emlékezett meg az admonti biblia történetének művelődéstörténeti jelentőségéről.

Hungarikumok a külföldi antiquár-katalógusokban. *Martinus Nijhoff* hágai antiquár *Curiosités de l'art typographique* cz., 1893 október havában kibocsátott árjegyzéke *Flaccus Illyricus Eine schreckliche Historia* cz. helynélküli 1549-iki kiadását kínálja eladásra; (ára 13, 50 hollandi forint); ugyanitt megvan *Grymaeus Die nieuwe weereit der lantschappen* cz. ritka munkája, Antwerpen, 1563, melyben a magyarok eredetéről is szó van; (ára 30 hollandi forint), *Herberstein. Comentarj della Moscovia etc.*, Bazel, 1593. (35 frt.) és *Aeneas Sylvius* epistoláinak löveni, 1483-iki kiadása; (32 forint.) *Albert Cohn* berlini antiquár 204. sz. katalógusában találjuk *Alstedius* egy munkájának angol fordítását: *Templum musicum or the musical Synopsis*, London, 1664; (ára 20 márka), *Behamb Notia Hungariae-ját*, Strassburg, 1676. (6 márka), és a *Cosmographie introductio* ritka, 1509-iki strassburgi kiadását. (750 márka.) *Hiersemann* lipcei antiquár *Trachtenkunde* című katalógusából kiemeljük a következő műveket: *Braun et Hogenberg Civitates orbis terrarum*, 3. k., Köln, 1572–1618. (480 márka); *Korb, Diarium itineris in Moscoviam*, Bécs, 1700. (190 márka); *Alexander, Picturesque representations of the dress and manners of the Austrians*, London, 1800 körül (30 márka), és *Moleville. Costumes des états héréditaires de la maison d'Au triche*, London, 1804. (55 márka.) Igen érdekes hungarikumokat tartalmaz *Rosenthal* müncheni antiquárnak az egylevelű nyomtatványokról kiadott 87. számú katalógusa, melyben egész sorát találjuk a török háborúkra vonatkozó röpiratoknak, hírlapoknak, magyarországi várak képeinek és egyéb apró nyomtatványoknak. Legrégibb ezek között Ferdinand 1532. ápril 27-iki nyílt parancsának nyomtatott példánya. (Ára 24 márka.) *Kende S.* bécsi antiquárnak Barna Mihály genealogiai gyűjteményéről kiadott jegyzéke a magyar nemesi családok történetének igen becses kezirati forrásait sorolja fel. Megemlítjük e helyütt, hogy a külföldön legújabbán három nagy magauknyvtár került könyvpiacra, ú. m. *Hellwald, Döllinger* és *Gindely Antal* könyvtárai; az első kettő főleg művelődéstörténeti szempontból bír kiváló jelentőséggel, Gindely könyvtára pedig első sorban a harmincz éves háborúra vonatkozó műveket, köztük igen sok magyar vonatkozásút, foglal magában.